

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

кандидата економічних наук, старшого наукового співробітника

Красовської Ольги Володимирівни

на дисертаційну роботу Корецького Антона Ігоровича

«Наукометричні засоби у визначенні пріоритетів інноваційного розвитку

національної економіки», представлену на здобуття наукового ступеня

кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та

управління національним господарством

Актуальність теми дисертаційного дослідження

Довготривалі проблеми в економічному та політичному житті України призвели до того, що оптимізація державних витрат, необхідна для збалансування бюджету країни, відбулася фактично за рахунок скорочення до мінімуму видатків розвитку, до яких відносяться й витрати на наукову та науково-технічну діяльність. Зважаючи на постійне скорочення обсягу таких витрат, постає важливе питання розробки комплексного методичного підходу до визначення пріоритетів науково-технічного та інноваційного розвитку національної економіки, фокус на яких сприяв би концентрації зусиль та обмежених ресурсів держави на перспективних технологічних рішеннях та сприяв збільшенню ефективності науково-технічної політики взагалі. Такий підхід повинен використовувати широкий методичний інструментарій, в тому числі наукометричні засоби та веб-наукометричні бази даних. Сьогодні розвиток інформаційних засобів передачі інформації, насамперед, засобів збору та обробки інформаційних потоків, та висока оперативність отримання даних у порівнянні з традиційною статистичною інформацією дають нові можливості для аналізу наукової сфери, структуризації наукової діяльності, і суттєво полегшують використання наукометричних даних у прогностно-аналітичних дослідженнях. Сучасний інструментарій дозволяє фактично у режимі реального часу відстежувати результативність наукової діяльності, що, у свою чергу, дає можливість відслідковувати появу потенційно конкурентоспроможних галузей

науки, що здатні забезпечити вищі темпи економічного зростання. Це доводить, що тема представленої здобувачем дисертаційної роботи, присвячена застосуванню наукометричних засобів для визначення пріоритетів інноваційного розвитку, є актуальною та важливою.

Практичне значення дисертаційної роботи

Практичне значення дисертаційної роботи полягає у проведенні наукометричного дослідження результативності вчених України з використанням цифрових баз даних і науково-методичному обґрунтуванні доцільності відновлення прогностно-аналітичних досліджень для виявлення перспектив науково-технологічного та інноваційного розвитку (впроваджено Комітетом Верховної Ради України з питань науки і освіти при підготовці матеріалів слухань з питання стану та законодавчого забезпечення розвитку науки та науково-технічної сфери держави і рекомендацій).

Виконання дисертаційної роботи здійснювалося в рамках науково-дослідних робіт Державної установи «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки імені Г.М.Доброва Національної академії наук України» за темами: «Створення інформаційно-аналітичної бази для забезпечення прогнозування науково-технологічного розвитку з використанням наукометричних індикаторів», «Розроблення механізмів державної науково-технологічної та інноваційної політики, спрямованих на забезпечення сприйняття інновацій вітчизняною економікою», «Теорія та механізми нарощування соціального капіталу в Україні та Білорусі», «Розроблення організаційно-інформаційного забезпечення виявлення загроз національній безпеці, обумовлених станом науково-технологічної сфери та моніторингу ефективності процесів їх нейтралізації». При виконанні цих тем були використані: запропонована автором система наукометричних індикаторів, науково-методичний підхід до обґрунтування пріоритетів інноваційного розвитку економіки України, визначені автором засади формування соціального капіталу з використанням веб-наукометричних баз даних, науково-

методичний підхід до виявлення загроз національній безпеці, пов'язаних з розвитком науки і технологій. Результати дисертаційного дослідження також використовуються у навчальному процесі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» (довідка № 271 від 28.05.2015 р.), Нікопольського економічного університету (довідка № 51 від 26.10.2015 р.), Київської державної академії водного транспорту імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного (довідка № 42 від 17.12.2015 р.) та у діяльності Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України (довідка № 04-23/18-1333 (245166) від 6 жовтня 2015 р.). Вищезазначене підтверджує практичну значимість дисертаційної роботи здобувача.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність

У дисертації розв'язується низка важливих теоретико-методичних та практичних завдань щодо визначення пріоритетів інноваційного розвитку національної економіки на основі використання засобів наукометричного аналізу.

Здобувачем чітко визначено мету, сформульовано завдання, предмет та об'єкт дисертаційної роботи, які відповідають її темі. Тема дослідження розглянута та викладена всебічно і докладно; склад і структура завдань дослідження забезпечує досягнення поставленої мети.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації, підтверджується публікацією основних результатів дослідження у фахових виданнях, оприлюдненням їх на міжнародних науково-практичних конференціях та семінарах.

Інформаційну базу дослідження становлять чинні законодавчі й нормативні акти України, зокрема, постанови Кабінету Міністрів України, звіти органів державної влади, офіційні дані Державної служби статистики України щодо наукової та інноваційної діяльності, матеріали Організації економічного співробітництва та розвитку, Світового банку, електронні ресурси, результати

досліджень вітчизняних і зарубіжних авторів за цією тематикою, наукометричні бази даних, зокрема Scopus, Україніка наукова та інші.

Висновки сформульовані чітко та лаконічно, логічно впливають з результатів дослідження. Вони відображають головні результати роботи, суть і новизну розроблених та представлених до захисту наукових положень і практичних рекомендацій. Достовірність одержаних результатів підтверджується методичною та теоретичною обґрунтованістю вихідних положень дослідження.

При підготовці дисертаційної роботи автор орієнтувався на сучасну методологію наукових досліджень, що підтверджується застосуванням широкого спектру методів аналізу і обробки інформації, зокрема: методів порівняння, абстрагування, узагальнення, класифікації, вимірювання, аналізу і синтезу, статистичного оброблення інформації, групування, графічного аналізу, наукометричного методу. Це дозволило отримати обґрунтовані висновки та розробити науково-практичні рекомендації щодо вдосконалення механізму реалізації пріоритетних напрямів розвитку науково-технічної та інноваційної діяльності в Україні.

Теоретичною та методичною основою дисертаційної роботи є концептуальні положення економіки, що ґрунтується на знаннях, теорії інноваційної економіки, фундаментальні положення сучасної економічної теорії тощо.

Можна зробити висновок, що отримані наукові результати є достовірними та обґрунтованими, а дисертація пройшла необхідну практичну та публічну апробацію.

Наукова новизна результатів дослідження

Представлена дисертаційна робота є завершеним та логічно побудованим науковим дослідженням. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У першому розділі автором обґрунтовано можливості застосування концепцій кількісних методів вимірювання у зв'язку з появою сервісів веб-

середовища, процесу їх інтегрування до апарату веб-наукометричних баз даних та напрямів залучення наукової інформації для потреб визначення потенційних пріоритетів інноваційного розвитку економіки. Автором також було узагальнено теоретико-методичні основи визначення науково-технічних та інноваційних пріоритетів розвитку економіки України, виконано порівняння механізму визначення цих пріоритетів з іншими країнами світу, передусім з країнами ЄС, та систематизовано нормативно-правову базу у частині, яка визначає економічні засади реалізації пріоритетних напрямів науково-технічного та інноваційного розвитку України.

У другому розділі розроблено комплексний науково-методичний підхід до обґрунтування інноваційних пріоритетів економіки України із застосуванням наукометричних засобів, а також виявлено особливості публікаційної активності України у порівнянні з країнами Європейського Союзу з використанням наукометричних засобів інтегрованого науково-інформаційного середовища на основі бази даних Scopus.

Третій розділ дисертаційної роботи присвячено питанням вдосконалення вітчизняної науково-технічної та інноваційної політики України. Для цього автором було проаналізовано відповідність законодавчо затверджених пріоритетів розвитку науково-технічної та інноваційної діяльності результатам виконання Державних програм прогнозування, а також пріоритетам, визначеним за результатами аналізу публікаційної активності веб-наукометричних баз даних та інформації Державної служби статистики України. На основі самостійно обраних критеріїв, таких як темпи зростання кількості наукових публікацій та частка в загальній структурі інформаційної бази досліджень, здобувачем було запропоновано потенційні пріоритети інноваційного розвитку економіки України. Відповідно до результатів дисертаційного дослідження такі пріоритети мають охоплювати економічні, фізико-математичні, медичні, сільськогосподарські та комп'ютерні науки, технічні науки (металургія, обробка металів, виробництво машин та устаткування, та енергетика).

Розгляд дисертантом широкого кола проблем та їх глибокий аналіз дозволили отримати результати, які характеризуються науковою новизною і значущістю. Серед них найбільшої уваги, з нашої точки зору, заслуговують наступні:

– розроблено комплексне науково-методичне забезпечення визначення та обґрунтування інноваційних та науково-технічних пріоритетів економіки України, яке, на відміну від існуючих, передбачає використання наукометричних засобів. Це у поєднанні з аналізом офіційних статистичних даних динаміки розвитку окремих складових науково-технічного потенціалу (наукових кадрів, наукових результатів, фінансування наукових та науково-технічних робіт) дозволяє мінімізувати вплив суб'єктивного фактору на процес визначення пріоритетів;

– удосконалено теоретико-методичні основи визначення науково-технічних та інноваційних пріоритетів розвитку економіки України із застосуванням прогнозно-аналітичних досліджень у комплексі з наукометричними засобами, що дозволило виявити недоліки традиційних підходів та забезпечити об'єктивний рівень їх відповідності актуальним науковим напрямам;

– проведено порівняльний аналіз результативності наукової діяльності України та країн ЄС на основі динаміки публікаційної активності, який доповнюється розрахунком кількісних показників з врахуванням витрат на дослідження і розробки окремо для кожної країни за паритетом купівельної спроможності. Встановлено факт відносно високого рівня інтелектуальної віддачі вітчизняних науковців на фоні вкрай низького фінансового забезпечення їх діяльності;

– запропоновано підхід до вдосконалення процесу формування державної науково-технічної та інноваційної політики, зокрема – в частині визначення пріоритетів інноваційного розвитку економіки України, на основі застосування наукометричних засобів та інших відповідних інструментів аналізу науково-технічного потенціалу (т.ч. за рахунок використання

показників стану наукових кадрів, кількості друкованих робіт, рівня фінансування наукових та науково-технічних робіт), що дозволяє вдосконалити об'єктивізацію управлінських рішень при проектуванні напрямів технологічного оновлення вітчизняної економіки, та реалізації науково-технічної та інноваційної політики взагалі.

Таким чином, враховуючи вищенаведене, можна зробити висновок, що дисертаційна робота здобувача «Наукометричні засоби у визначенні пріоритетів інноваційного розвитку національної економіки» є самостійно виконаною науковою працею, в якій викладено авторський підхід до обґрунтування теоретико-методичних засад визначення пріоритетів інноваційного розвитку національної економіки із застосуванням наукометричних засобів.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих дисертантом працях

Основні наукові положення та результати дисертаційної роботи достатньою мірою висвітлені автором у 12 наукових працях: 7 одноосібних статтях у наукових фахових виданнях, одній публікації у зарубіжному виданні, 4 публікаціях у матеріалах конференцій, більшість з яких міжнародні.

Опубліковані автором статті у фахових виданнях висвітлюють основні положення дисертації, написані на високому науковому рівні та відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України. У цілому дисертаційна робота відзначається логічністю побудови, завершеністю, обґрунтованістю наукових положень та висновків, сучасним науковим стилем подачі матеріалу. Дисертація містить достатню кількість таблиць, схем, рисунків, графіків, які подаються безпосередньо в основній частині дисертації і виносяться в додатки.

Вивчення матеріалів дослідження та автореферату здобувача свідчать про відповідність змісту автореферату основним положенням дисертаційної роботи. Дослідження має теоретичний та прикладний характер, що притаманно якісним науковим роботам. В авторефераті повною мірою розкрито всі основні наукові

результати, які отримано в процесі дослідження, ступінь новизни розробок, висновки та рекомендації роботи.

Наукова та практична цінність отриманих результатів обумовлена можливістю широкого застосування розроблених в дисертації методичних підходів як у проведенні подальших досліджень, так і у сфері державного управління.

Дискусійні положення та зауваження щодо дисертації

У цілому позитивно оцінюючи одержані здобувачем результати, слід зазначити, що дисертаційна робота не позбавлена окремих недоліків та дискусійних положень, а саме:

1. В параграфі 1.1 дисертації автором систематизовано існуючі визначення терміну «пріоритет» (с. 16), а також наведено визначення понять «пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» та «пріоритетні напрями інноваційної діяльності» у чинних нормативно-правових актах України (с. 17). Проте, враховуючи тему дисертації, автору слід було надати власні тлумачення згаданих термінів.
2. У параграфі 1.2 «Теоретико-методичні основи закордонної практики визначення інноваційних пріоритетів розвитку економіки» (с. 34-55) слід було б розглянути чинну Рамкову програму Європейського Союзу з досліджень та інновацій Горизонт 2020, яка представляє для України одне з важливих джерел фінансування досліджень і розробок, в тому числі з пріоритетних напрямів інноваційного розвитку. Дисертаційне дослідження також би виграло, якби в даному розділі автор навів приклади кращих практик визначення пріоритетів країн, досвід яких було б доречно впроваджувати в Україні.
3. У параграфі 1.3 автор досить ґрунтовно розглядає сутність наукометричних методів дослідження розвитку науки та інновацій, проте недостатньо уваги приділено шляхам застосування цих методів для обґрунтування актуальних напрямів інноваційного розвитку національної

економіки. Також незрозуміло, яким чином вебметричні та кіберметричні дослідження вплинули на методикау визначення пріоритетів науково-технічного та інноваційного розвитку в Україні.

4. Третій розділ дисертації присвячено питанням обґрунтування пріоритетів інноваційного розвитку національної економіки. Разом з тим, відсутні комплексні розрахунки з приводу того, якої суми видатків потребує економіка України для належної підтримки інноваційних пріоритетів та не наведено приклади потенційних фінансових фондів та інститутів, що можуть сприяти у наданні необхідної підтримки, тобто фактично відсутній організаційно-економічний механізм реалізації цих пріоритетів на практиці.
5. У параграфі 3.1 серед рекомендацій щодо вдосконалення реалізації процесу визначення пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності в Україні автором пропонується відновлення прогнозно-аналітичних досліджень (с. 171-172). Було б доцільним, якби автор визначив концептуальні засади такого дослідження з урахуванням наукометричного інструментарію, навів обґрунтування орієнтовної вартості подібних робіт, терміну їх виконання тощо.

Тим не менше, перераховані зауваження та дискусійні положення не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного дисертаційного дослідження і не знижують рівня її наукової новизни та практичного значення.

Загальні висновки

Рецензована робота оформлена відповідно до норм і правил Міністерства освіти і науки України, є завершеною науково-дослідною працею та виконана на високому науковому рівні. Висновки в дисертації аргументовані та викладені в логічній послідовності.

Автореферат і опубліковані праці відображають основний зміст дисертації. Автореферат за структурою і технічним оформленням відповідає стандартам, визначеним Міністерством освіти і науки України.

Аналіз роботи дозволяє стверджувати, що представлені науково-обґрунтовані результати відображають авторське бачення шляхів розв'язання науково-прикладної задачі, що полягає у розробці науково-методичного підходу до визначення пріоритетів інноваційного розвитку національної економіки із застосуванням наукометричних засобів. Зміст дисертаційної роботи відповідає профілю спеціалізованої вченої ради К 26.130.04 у Вищому навчальному закладі «Університет економіки та права «КРОК» та паспорту спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Таким чином, дисертаційна робота на тему «Наукометричні засоби у визначенні пріоритетів інноваційного розвитку національної економіки» та автореферат відповідають вимогам пп. 9, 11, 12, 13, 14, 15 Постанови КМУ «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів» від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор, Корецький Антон Ігорович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

провідний науковий співробітник,
ГО «Інститут економічних досліджень
та політичних консультацій»
к.е.н., старший науковий співробітник

О.В. Красовська

підпис провідного наукового співробітника

«Засвідчую»

Директор з наукової роботи
ГО «Інститут економічних досліджень
та політичних консультацій»

В.М.Мовчан